

Economie en ondernemerschap

S. Koster

Urban and Regional Studies Institute, Groningen
Sierdjan.koster@rug.nl

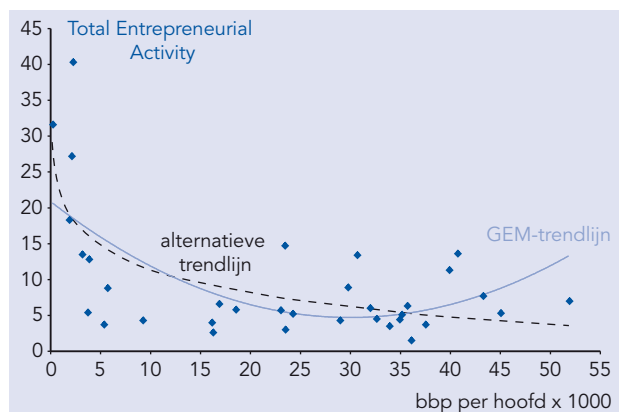
Ondernemerschap stimuleert de economie, maar hoe zit het andersom? De Global Entrepreneurship Monitor (GEM) vindt een twijfelachtig verband.

Ondernemerschap is goed voor een economie. Met de oprichting van nieuwe bedrijven worden ideeën, producten en productieprocessen in een economie geïntroduceerd. Vanwege deze positieve effecten is het stimuleren van ondernemerschap in veel landen een prioriteit geworden in het economische beleid. Om de noodzaak en resultaten van dit beleid te kunnen inschatten is een goed begrip van de relatie tussen ondernemerschap en economie van belang. Uit bestaand onderzoek wordt duidelijk dat ondernemerschap, met een vertraging van een aantal jaren, inderdaad samengaat met economische groei (Audretsch en Keilbach, 2004). Economische ontwikkeling, op haar beurt, beïnvloedt het voorkomen van ondernemerschap, hoewel deze relatie minder eenduidig is. In ontwikkelde economieën is voldoende startkapitaal voor handen en is de kans groter dat nieuwe bedrijven een koopkrachtige afzetmarkt vinden. De noodzaak tot ondernemerschap is echter klein door de aanwezigheid van voldoende banen in loondienst. In zwakkere economieën is de noodzaak tot ondernemerschap groter door minder werkgelegenheid, maar maakt de kleine afzetmarkt het ondernemersbestaan onzeker. In het meest recente GEM-rapport (Acs et al., 2005) wordt de invloed van economische ontwikkeling op ondernemerschap onderzocht.

Empirische analyse door GEM

In figuur 1 staan de waarnemingen voor welvaart en ondernemerschap per land, zoals overgenomen uit het GEM-rapport. De armste landen hebben de hoogste TEA-scores.¹ De meeste nieuwe bedrijven zijn hier klein en gericht op directe ondersteuning van de eigen familie bij gebrek aan inkomsten uit loondienst. Met een stijgende welvaart daalt het aantal ondernemers in een economie.

Figuur 1. Ondernemerschap en welvaart, 2004

Bron: Acs et al. 2005

Er ontstaat werkgelegenheid door groei van de bestaande bedrijven, waardoor ondernemerschap niet langer noodzakelijk is. Op basis van de ingetekende parabolische trendlijn (de doorgetrokken lijn in figuur 1) concluderen de GEM-onderzoekers dat de TEA in de meest ontwikkelde economieën weer stijgt. Het grote belang van de dienstenindustrie en het gebruik van nieuwe communicatiemiddelen stimuleert ondernemerschap.

Alternatieve interpretatie

Het is de vraag of de door GEM gegeven interpretatie van de data terecht is. De stijging aan het einde van de schaal is een natuurlijke eigenschap van de parabolische trendlijn en zegt niet veel over hoe goed deze lijn de data beschrijft. Een logaritmische trendlijn (de onderbroken lijn in figuur 1) lijkt beter bij de datapunten te passen. Een vergelijking van de statistische 'fit' van de lijnen bevestigt dit idee.² De data ondersteunen dus niet de ideeën die in het GEM-rapport worden beschreven. Weliswaar daalt in eerste instantie de ondernemerschapactiviteit als gevolg van het ontstaan van inkomensbronnen uit loondienst. Na een drempelwaarde is er echter geen relatie meer met economische ontwikkeling. Andere factoren nemen nu de verklaring van nationale verschillen in ondernemerschap over. Cultuur en de institutionele context zijn hierbij belangrijke elementen. Lagere ondernemerschapsniveaus in Nederland en de Scandinavische landen blijken bijvoorbeeld mede toe te schrijven aan het goede sociale vangnet in deze landen (Henrekson, 2002).

Ten slotte

De GEM is een uitstekend initiatief dat nuttige kennis over ondernemerschap in de gehele wereld oplevert. De beschreven U-vormige relatie tussen welvaart en ondernemerschap strookt echter niet met de gepresenteerde data. Voor ontwikkelde landen lijkt het niveau van de economie amper een rol te spelen in de verklaring van verschillen in ondernemerschap. Cultuurverschillen en de institutionele context van landen verdienen meer aandacht in de verklaring van de waargenomen verschillen. ■

Sierdjan Koster

Literatuur

- Acs, Z.J., P. Arenius, M. Hay & M. Minniti (2005) *Global entrepreneurship monitor 2004*, executive report. Babson Park, London: Babson college, London business school. www.gemconsortium.org
 Audretsch, D.B. & M. Keilbach (2004) *Entrepreneurship capital and economic performance*. Mannheim, ZEW.
 Henrekson, M. (2002) *Entrepreneurship: a weak link in the welfare state*. Stockholm, Stockholm school of economics.

1 TEA is het aantal mensen per 100 inwoners, tussen 18 en 65, dat betrokken is bij een bedrijf in oprichting of bij een bedrijf dat hooguit 42 maanden bestaat.

2 Voor parabolische trendlijn, $R^2 = 0,40$. Voor logaritmische trendlijn, $R^2 = 0,47$.